

Antroposofinen lääketiede

- Koulutus ja tieteellinen perusta
- Hoitomuodot
- Historia ja nykyinen levinneisyys
- Etiikka ja itsetuntemus
- Terveyspoliittisia tulevaisuudennäkymiä
- Kirjallisuutta

Koulutus ja tieteellinen perusta

Antroposofisen lääketieteen koulutuksen pohjana ovat tavanomaiset lääketieteen opinnot sekä erikoistumisopinnot. Lisäksi tulevat antroposofisen hengentieteen ja tutkimusmenetelmien opinnot, taiteelliset opinnot sekä hoitoeurymian ja taideterapian perusteet.

Koulutus kestää vähintään kolme vuotta. Lääkäriseminaareista ja kursseista saa tietoa eri maiden antroposofisen lääketieteen lääkäriyhdistyksiltä. Koulutusta järjestetään sairaaloissa Saksassa, Sveitsissä, Iso-Britanniassa, Ruotsissa, Alankomaissa ja Italiassa. Tarjolla on myös runsaasti jatkokoulutuskursseja.

Hoitomuodot

Antroposofisen lääketieteen harjoittamiseen kuuluvat yleislääketieteen ja omalääkärinä toimimisen lisäksi koko lääketieteen tutkimusalojen kirjo.

Lääkkeet

Lääkkeet valmistetaan erityisin menetelmin ja erityisin lupamenettelyin. Saksassa antroposofisista lääkkeistä julkaistaan lääkemonografioita. Lääkkeiden tutkimus, valmistus ja käyttö perustuvat antroposofiseen ihmis- ja luontokäsitykseen, niin myös tunnetuiksi tulleet mistelivalmisteet, joita käytetään syövän hoitoon (Abnoba viscum®, Helixor®, Iscador®, Iscucin®, Visorel®).

Muita hoitomuotoja:

- **Muovailuterapia, maalausterapia, puheterapia, musiikkiterapia sekä hoitoeurymia**, joka on lääketieteeseen liittyvä liiketerapia.

- **Rytminen hieronta, rytminen voiteluhieronta** sekä monet muut tehokkaat ulkoiset hoidot ovat käytössä sairaanhoidossa. 1920-luvulla alkunsa saaneen Bothmer-voimistelun pohjalta ollaan lisäksi kehittämässä erityistä fysioterapiata, jota kutsutaan nimellä **terapeuttinen Bothmer-voimistelu** tai **Spatial Dynamics**.

- **Keskusteluterapia** ja **elämänkaarityöskentely** tähtäävät keskustelun avulla ihmisen omaan kehittymiseen ja meditatiiviseen koulutukseen.

- Kansainvälisesti tunnustettu **päihderiippuvaisten hoito-ohjelma**.

- Tiivis **yhteistyö koululääkärien ja pedagogien välillä** sekä maailmanlaajuinen **hoitopedagoginen ja sosiaaliterapeuttinen työ** yli 350 hoitolaitoksessa (joihin kuuluvat myös **Camphill-liikkeen** laitokset) 26 Euroopan maassa ja 12 maassa Euroopan ulkopuolella.

Historia ja levinneisyys

Antroposofisen lääketieteen perusti 1920-luvun alussa lääketieteen tohtori Ita Wegman kollegoineen yhteistyössä filosofian tohtori Rudolf Steinerin kanssa.

Steinerin antamat virikkeet siirtyivät jo varhaisessa vaiheessa lääkärikuntaan. Erityisesti hänen lääkäreille pitämiään kursseja vuosina 1920-1924 voidaan pitää lähtökohtana antroposofiselle lääketieteelle. Jo tuolloin joukko lääkäreitä ja lääketieteen opiskelijoita oli kiinnostunut lääketieteellisestä näkökulmasta, joka ei rajoittunut ainoastaan luonnontieteellisiin menetelmiin tutkittaviin fysikaalisiin ilmiöihin, vaan joka pyrki ottamaan huomioon myös elämän, sielun ja hengen lainalaisuudet.

1921 syntyivät Stuttgartissa Saksassa ja Arlesheimissa Sveitsissä ensimmäiset hoitolaitokset ja niihin liittyvät lääkelaboratoriot, joista myöhemmin syntyivät Weledan ja Walan lääketehaat. Steiner ja Wegman kirjoittivat yhdessä perusteoksen "Grundlegendes für eine Erweiterung der Heilkunst nach geisteswissenschaftlichen Erkenntnissen". Siitä lähtien ovat antroposofisen lääketieteen tutkimus ja kliiniset käytännöt niin diagnostiikan kuin hoidon alueella jatkuvasti kehittyneet. Alusta asti on ajateltu, että koululääketieteen menetelmät kuuluvat osana antroposofisen lääketieteen käsitteeseen.

Antroposofista lääketiedettä on harjoitettu laajenevassa määrin yksityisillä lääkärinvastaanotoilla, mutta myös lukuisissa hoitolaitoksissa. Saksassa, Sveitsissä, Ruotsissa, Alankomaissa, Italiassa, Yhdysvalloissa ja Brasiliassa onkin sairaaloita, parantoloita sekä muita hoitolaitoksia. Laajenemassa on myös taideterapeuttien, hoitoeurytmistien, puheterapeuttien sekä muiden terapeuttien toiminta.

Antroposofisia lääkkeitä myydään useimmissa Euroopan maissa sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Venäjällä, Etelä-Afrikassa, Egyptissä, Japanissa, Australiassa ja Uudessa Seelannissa.

Etiikka ja itsetuntemus

Toiminnan keskipisteenä on potilas ja hänen yksilöllinen hoitonsa. Tästä syystä kaavamaisia hoitosuunnitelmia käytetään vain poikkeustapauksissa. Diagnostiikassa otetaan huomioon potilaan ikä, konstituutio eli rakenne, elämäntilanne sekä hänen sielullis-henkinen olemuksensa. Diagnoosin avuksi on työstetty dokumentaatiomenettelyjä, jotka perustuvat edustaviin yksityistapauksiin sekä outcome-tutkimuksiin. Satunnaistettuja kaksoissokkotutkimuksia käytetään menetelmäsyistä niin muodoin vain rajallisesti. Ne torjutaan eettisistä syistä, paitsi sellaisissa tapauksissa, joissa tutkimuksessa potilasta ei estetä saamasta tehoavaa hoitoa.

Antroposofisen lääketieteen lääkkeitä tai hoitosuunnitelmaa arvioitaessa on otettava huomioon, että niin lääkärin ja potilaan välinen suhde kuin tietyn lääkkeen tai hoidon tietoinen valinta kuuluvat antroposofisen hoitosuuntauksen perusteisiin.

Yleisen ammattietiikan lisäksi antroposofisen lääkärin etiikan perustana on Rudolf Steinerin filosofinen pääteos Vapauden filosofia. Siinä on keskeisellä sijalla eettisen yksilöllisyyden synty sekä ihmiskäsitys, jonka mukaan ihmisen henkinen yksilöllisyys on ikuisesti tuhoutumaton, olkoonkin kuinka sairaassa ja rajoitteisessa ihmisruumiissa.

Käsitys henkisestä olemuksesta täydentää materialistista maailmankäsitystä, joka koululäketieteen piirissä on vallitseva. Tähän laajaan eettiseen kehitykseen liittyy myös ajatus jälleensyntymisestä sekä usko ihmisen rajattomiin kehitysmahdollisuuksiin. Kehitystaipumuksen johdosta meditatiivinen koulutus, itsekasvatus sekä itsensä kehittäminen ovat sairastumista ehkäiseviä mahdollisuuksia. Siksi moniin maihin on perustettu potilasyhdistyksiä, jotka toimivat henkisen, sielullisen ja fyysisen terveyden edistämiseksi.

Terveyspoliittisia tulevaisuudennäkymiä

Antroposofiset lääkäriyhdistykset eri maissa kuuluvat kansainväliseen antroposofisten lääkäriyhdistysten liittoon (IVAA, Internationale Vereinigung Anthroposophischer Ärztgesellschaften). IVAA:n tehtävänä on edustaa antroposofista lääketiedettä oikeudellisesti ja poliittisesti koko maailmassa. Tehtävänsä puitteissa IVAA puolustaa maailmanlaajuisesti lääketieteen metodien monimuotoisuutta sekä lääkärin ja potilaan oikeutta valita vapaasti hoitomuotonsa. Liitto työskentelee myös yhdessä muiden samoja päämääriä ajavien lääkäriliittojen kanssa.

IVAA toimii muun muassa sen puolesta, että esimerkiksi EU:n tutkimusmäärärahoja osoitettaisiin täydentävälle lääketieteelle ja sen myötä myös antroposofiselle lääketieteelle. Se mahdollistaisi dokumentoinnin jatkumisen ja sen, että hoitosuuntauksen tehokkuutta voitaisiin arvioida sellaisin kriteerein, jotka liittyvät hoitosuunnan omiin menetelmiin.

Toinen esimerkki antroposofiseen hoitosuuntaukseen liittyvästä tutkimustyöstä ovat kahden saksalaisen liittovaltion sairaskassan (IKK Hamburg ja DIE BKK Post) projektit, joissa arvioidaan taideterapian, hoitoeurytmian ja rytmisen hieronnan tehoa hyödyn, tarpeellisuuden ja taloudellisuuden kannalta. Toinen tutkimuksista kestää viisi, toinen kahdeksan vuotta, ja niiden tieteellinen seuranta tapahtuu Berliinin Humboldt-yliopiston Työ- ja sosiaalilääketieteen ja epidemiologian laitoksessa, jossa seurantaa johtaa lääketieteen professori N. S. Willich, sekä Freiburgin Soveltavan tietoteorian ja lääketieteellisen metodologian instituutissa, johtajanaan tohtori Helmut Kiene.

Antroposofisen lääketieteen oikeudellinen asema kansallisissa terveysjärjestelmissä vaihtelee eri maissa. Sveitsissä antroposofiset lääkkeet ovat erikoisasemassa ja homeopaattisten ja muiden täydentävien lääkevalmisteiden tapaan sairausvakuutuksen korvausten alaisia. Saksassa antroposofinen lääketiede on homeopatian ja fytoterapian ohella yksi kolmesta erikoisaseman omaavasta hoitosuuntauksesta, jotka on tunnustettu lääkelaisissa (AMG).

Euroopan tasolla antroposofiset lääkärit ja heidän potilaansa toimivat sen puolesta, että antroposofisen lääketieteen asiantuntijoita kuultaisiin kaikissa niissä valtuuskunnissa, joissa käsitellään lääkkeiden rekisteröintiä ja luvanvaraisuutta sekä niiden korvattavuutta.

Antroposofinen lääketiede ei asetu luonnontieteellisesti suuntautunutta lääketiedettä vastaan, vaan on sen laajennus. Tällä hetkellä antroposofisella lääketieteellä on dosenttuureja tai professuureja kolmessa yliopistossa: San Franciscossa Yhdysvalloissa, Hampurissa Saksassa ja Bernissä Sveitsissä. Sen lisäksi aiheesta luennoidaan useissa yliopistoissa Euroopassa ja sen ulkopuolella.

Antroposofiset lääkärit potilaineen luovat alueellista, tarpeisiin perustuvaa terveydenhuoltojärjestelmää. Siinä tuetaan potilaan ja sairausvakuutuksen piiriin kuuluvan kansalaisen itsemääräämisoikeutta myös suhteessa sairausvakuutuslaitoksiin ja terveydenhoitopalveluihin.

Kirjallisuutta

Johdantoa: M. Glöckler, J. Schürholz, M. Walker: Anthroposophische Medizin. Ein Weg zum Patienten. Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart 1993.

H. Kiene: Täydentävä lääketiede – koululääketiede. Tieteellinen kiista 2000-luvun taitteessa. Arator, Helsinki 1996.

M. Evans, R. Iain: Anthroposophical Medicine. Healing for Body, Soul and Spirit. Thorsons 1992.

Perusteoksia:

R. Steiner, I. Wegman: Grundlegendes für eine Erweiterung der Heilkunst nach Geisteswissenschaftlichen Erkenntnissen. Rudolf Steiner Verlag, Dornach 1991.

F. Husemann, O. Wolff: Das Bild des Menschen als Grundlage der Heilkunst. Band I-III. Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart 1991.

V. Fintelmann: Intuitive Medizin. Einführung in eine anthroposophisch ergänzte Medizin. Hippokrates Verlag, Stuttgart 1987.

Tutkimusta:

Wissenschaftlicher Kongress, 13.-15. Juni 1997 am Goetheanum, Dornach. Der Merkurstab, 50. Jahrgang, Sonderheft Juni 1997.

J. Alm, J. Swartz, G. Lilja, A. Scheynius, G. Pershagen: Atopy is less common in children of families with an anthroposophic lifestyle. The Lancet (1999) 353:1485-88.

H-U. Albonico: Häufigkeit fieberhafter Infektionskrankheiten im Kindesalter in der Vorgeschichte von Karzinom-Patienten. Der Merkurstab (1996)1:1-19 ja Medical Hypotheses (1998) 51:315-320.

H. Stierlin, R. Grossarth-Maticsek: Krebsrisiken – Überlebenschancen. Wie Körper, Seele und Soziale Umwelt zusammenwirken.

Carl-Auer-Systeme-Verlag, Heidelberg 1998. G. Kienle: Der sogenannte Placeboeffekt. Illusion. Fakten. Realität. Schattauer Verlag, Stuttgart 1995.

R. Scheer: Grundlagen der Misteltherapie. Stand der Forschung. Hippokrates Verlag, Stuttgart 1996.

P. Heusser: Probleme von Studiendesigns mit Randomisation, Verblindung und Placebogabe. Julkaisussa Forsch. Komplementärmed. (1999) 6:89-102. (Käännös Goetheanumin lääketieteellisen jaoston virallisesta kotisivusta lääketieteellisen jaoston luvalla käännös: Susanna Pääkkönen, Helsinki) © Lääketieteellinen jaosto Goetheanumissa <http://www.goetheanum.ch/medizin/index.htm> Antroposofinen sairaanhoito Suomessa Katso kohdasta: www.antroposofinenlaaketiede.fi.

Antroposofinen sairaanhoito Ruotsissa: Vidarkliniken

Vidarkliniken perustettiin vuonna 1985. Sillä on 75 hoitopaikkaa, avohoito, kotilääkärivastaanotto, lastenosasto ja äitiysklinikka.

Klinikka on tunnettu syöpähoidostaan, fibromyalgian, loppuunpalamisen ja muiden psykosomaattisten sairauksien ja lastenallergioiden hoidoista.

Lisätietoja: www.vidarkliniken.se

Lääkepedagogiikka Ruotsissa

Vuonna 1935 perustettu Mikaelgården Järnassa oli ensimmäinen lääkepedagoginen hoitokoti Ruotsissa. Yli 30 samankaltaista hoitokotia on sen jälkeen perustettu ympäri Ruotsia.

Vaikeasti hyperaktiivisia ja autistisia lapsia ja nuoria ja hoitohenkilökuntaa on noin

3 000 henkilön verran. Antroposofisten lääkkeiden käyttö on tärkeä osa hoito-ohjelmaa.

Lääkärit

Ruotsalainen antroposofisesti suuntautuneen lääketieteen lääkäriyhdistys (Läkarförening för Antroposofiskt Orienterad medicin) LAOM, perustettiin yli 40 vuotta sitten ja sillä on kuutisenkymmentä jäsentä.

Lääkärit ovat aktiivisia avoimen sairaanhoidon ja yksityisvastaanoton piirissä. LAOM on jäsen kansainvälisessä antroposofisten lääkäriyhdistysten järjestössä (IVAA), jonka tehtävänä on edustaa antroposofisia lääkkeitä koko maailmassa.

Sairaanhoitajat

Antroposofisesti suuntautuneen sairaanhoidon sairaanhoitajayhdistyksellä (Sjuksköterskeförening för Antroposofiskt orienterad Läkekonst, SAL) on 350 jäsentä Ruotsissa.

Potilasyhdistys

Antroposofisesti suuntautuneen sairaanhoidon yhdistyksen (Förening för Antroposofiskt orienterad Läkekonst, FALK) potilasyhdistyksessä on noin 2500 jäsentä.

Antroposofinen Lääkeneuvosto

Antroposofinen Lääkeneuvosto (Antroposofiska Läkemedelsrådet, ALR) perustettiin vuonna 1991. Sen tehtävänä on ylläpitää asianmukaista tietoa antroposofisista lääkkeistä ja lääkehoidosta viranomaisille, sairaanhoitajille, farmaseuteille ja juridisille tahoille.

Antroposofiset lääkkeet

Lääkkeet valmistetaan erityismetodein. Kuvaavaa antroposofisille lääkkeille on, että niiden kehitystyö on tapahtunut ja tapahtuu myös tulevaisuudessa lääkäreiden esittämien toivomusten perusteella ja tiiviin farmaseutin ja lääkärin välisen yhteistyön perustalta.

Ruotsissa valmistus tapahtuu Weledan Ab:n tiloissa Järnassa. Lääkkeet on listattu tuoteluetteloon, joka on viranomaistahon (Läkemedelsverket) valvonnassa.

Lääkkeiden määrä

Viranomaistaho (Läkemedelsverket) on vuonna 1998 listannut lääkkeet seuraavasti: Lääkkeet n. 3 210 kappaletta, joista 1 500 kpl ruiskeita. Luonnonlääkkeitä noin 85 kpl itsehoitoon. Homeopaattisia valmisteita noin 680 kpl. Yhteensä 3 975 kpl